

מחודדים

ת"ר ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך (קידושין 5.)

סיכומי דף היומי
 מערכת: 073-249-0403
 sikumhadaf12@gmail.com
 לע"נ
 הגה"ח ר' פינחס רוזנבוים זצ"ל
 בהרה"ח ר' בנימין בינוש זצ"ל

גליון 178

שבת קודש פר' משפטים כ"ז שבט תש"פ

דף נ' ע"א

שלשה שאכלו, אומר המזמון 'נברך'. וכשיש שלשה חוץ מן המזמון, יכול לומר 'ברכו' - אבל יותר טוב שיאמר 'נברך', כדי שלא יוציא עצמו מן הכלל. ולפיכך ששה שאכלו נחלקין לשלשה שלשה, אע"פ שלאחר חלוקה לא יוכלו לומר 'ברכו'. ובין אם אמר ברכו בין שאמר נברך אין תופסין אותו על כך, והנקדנין תופסין אותו אם אמר ברכו על שהוציא עצמו מן הכלל.

מברכותיו של אדם ניכר אם תלמיד חכם הוא אם לאו - כיצד? אמר 'ובטובו' הרי זה תלמיד חכם, 'ומטובו' הרי זה בור, שממעט בתגמוליו של מקום, דמשמע דבר מועט כדי חיים. ודווקא בהודאה, אבל בשאלה נאמר 'ומברכתך יברך בית עבדך לעולם' - שהשואל שואל כעני על פתח, ואינו מרים ראש לשאול שאלה גדולה. ולא אמרו 'הרחב פיך ואמלאהו' אלא על דברי תורה.

לרבי אם אמר 'בטובו חיינו' הרי זה תלמיד חכם - אמר 'חיים' הרי זה בור, שהוציא עצמו מן הכלל. ולנהרבלאי הדין להיפך, ואין הלכה כדבריו.

האומר נברך שאכלנו משלו - הרי זה תלמיד חכם. למי שאכלנו משלו, הרי זה בור, שמשמע שמברך את בעל הבית. ואין דומה למה שאומרים 'למי שעשה לאבותינו ולנו את כל הנסים האלו', שידוע שהכוונה להקב"ה שהוא לבדו עושה נסים.

האומר 'ברוך שאכלנו משלו' - הרי זה תלמיד חכם. 'על המזון שאכלנו' הרי זה בור, ודווקא בשלשה אבל בעשרה שמזכיר שם שמים אומר על המזון שאכלנו.

אפילו עוברים שבמעו אמרו שירה על הים - שנאמר 'במקהלות ברכו אלקים ה' ממקור ישראל'.

הלכה כרבי עקיבא בברכת הזימון - שאין חילוק בין עשרה לעשרה רבוא.

כשהסבו אמוראים אצל ריש גלותא - היו נוהגים לזמן שלשה שלשה בפני עצמן, לפי שהיו שם מסובים רבים ולא שמעו קול המברך, ולא ברכו עשרה עשרה כדי שלא ישמע ריש גלותא ויקפיד.

שלשה שאכלו פת, וקדם אחד מהן וברך לעצמו - השנים יוצאים כשמזמנים עמהם לאחר שברך, אבל הוא אינו יוצא בזימון שלהם, שאין זימון למפרע.

העולם נהגו לומר בבית הכנסת 'ברכו את ה' המבורך' - כרבי ישמעאל. רבא הקפיד על פרסם בר פפא שאמר 'ברכו את ה' כרבי עקיבא.

שלשה שאכלו כאחת - אין רשאים ליחלק, שהרי נתחייבו בזימון. וכן ארבעה וכן חמשה, ששה נחלקין עד עשרה, ועשרה אין נחלקין עד עשרים, שכבר נתחייבו בזימון עם הזכרת ה'.

שתי חבורות שאוכלות בבית אחד - אם מקצתן רואין אלו את אלו מצטרפין לזמון, ואם לאו אלו מזמנין לעצמן ואלו לעצמן. ואם יש שמש ביניהם, שמש מצרפין. (ע"ב).

(דין ברכה על היין עד שיתן לתוכו מים - מבואר בע"ב).

שלשה שישבו לאכול כאחת, אע"פ שעדיין לא אכלו - אינן רשאים ליחלק.

שלשה שישבו לאכול כאחת - אע"פ שכל אחד ואחד אוכל מככרו, אינן רשאים ליחלק.

שלשה שבאו משלש חבורות של שלשה בני אדם בכל חבורה, ונתחייבו בזמון - חייבין לזמן ואין רשאים ליחלק, ואפילו לא אכלו אלו השלשה משנצטרפו יחד. ודוקא אם לא הקדימו החבורות שפרשו מהם והזמינו במקומן, אבל אם הזמינו במקומן, ונצטרפו אלו עמהן והיו שם עד לאחר הזימון ועדיין לא ברכו, פרח מהן חיוב זימון.

דף נ' ע"ב

מטה טמאה שנגנבה חציה, או שאבדה חציה, או שחלקיה אחין או שותפין - טהורה. החזירה, מקבלת טומאה מכאן ולהבא, אבל אין טומאתה שמקודם חזרת למפרע, שמשחלקה פרחה טומאה ממנה.

יין עד שלא נתן לתוכו מים - לרבי אליעזר אין מברכין עליו בורא פרי הגפן אלא בורא פרי העץ. משנתן לתוכו מים, מברכין עליו הגפן. ולחכמים בין כך ובין כך מברכין עליו בורא פרי הגפן שגם בלא מים הוא ראוי למשקה הנקרא 'קורייטי'. ומודים חכמים לרבי אליעזר בכוס של ברכה שאין מברכין עליו עד שיתן לתוכו מים, שצריך שיהא מצוה מן המובחר.

יין עד שלא נתן לתוכו מים - לרבי אליעזר נוטלין ממנו לידים, ששם מים עליו. משנתן לתוכו מים, אין נוטלין ממנו לידים. (וי"ג להיפך, עד שלא נתן לתוכו מים אין נוטלין ממנו לידים, ומשנתן נוטלים ממנו). ולחכמים בין כך ובין כך אין נוטלין הימנו לידים (ללשון א' לפי שאינו מים אלא יין, וללשון ב' משום הפסד אוכלין).

לשמואל עושה אדם כל צרכיו בפת - וסובר כרבי אליעזר שנוטלים לידים בין ואינו חושש להפסד אוכלין.

ארבעה דברים נאמרו בפת: אין מניחין עליו בשר חי, ואין מעבירין מעליו כוס מלא, ואין זורקין אותו, ואין סומכין בו את הקערה.

כשם שאין זורקין את הפת, כך אין זורקין את האוכלין שנמאסין בזריקה - כגון תאנים שבשלו כל צרכם ותותים, אבל זורקין את האוכלים שאינן נמאסים.

ממשיכין יין בצנורות לפני חתן וכלה משום סימן טוב - ואין כאן משום בזיון והפסד, שמקבלים אותו בראש פי הצנור בכלי. וזורקין לפניהם קליות ואגוזים בימות החמה שאין טיט בדרכים, אבל לא בימות הגשמים, ואין זורקין גלוסקאות אפילו בימות החמה, לפי שנמאסין בזריקתן.

שכח והכניס אוכלין לתוך פיו בלא ברכה - במשקין בולען בלא ברכה, שאי אפשר לסלקן לאחד מלוגמיו ולברך, ולא לפולטם לפי שמפסידן. באוכלין הנמאסין מסלקן לצד אחד ומברך. באוכלים שאין נמאסין, פולטן ומברך, משום שנאמר 'מלא פי תהלתך'.

יום א' פר' תרומה כ"ח שבט תש"פ

דף נ"א ע"א

מי שאכל ושתה ולא בירך - אם לא גמר סעודתו יחזור ויברך, ואם גמר סעודתו לא יברך. ואין דומה לטבילה שמברכים לאחריה, לפי שלא היה ראוי לברך קודם טבילה, אבל האוכל היה ראוי לברך קודם אכילה, וכיון שנדחה ידחה.

אספרגוס - והוא כוס שהיו שותים כל בוקר לרפואה - של יין יפה ללב עין וטחול, וקשה לראש מעיים ותחתונות, ושל שכר להיפך. של יין מיושן יפה ללב וטוב לעינים, וכל שכן לבני מעים. והרגיל בו יפה לכל גופו, והמשתכר הימנו קשה לכל גופו.

אמר 'קונם יין שאני טועם שהיין קשה לבני מעים', ואמרו לו הלא מיושן יפה למעים, ושתק - אסור ביין חדש ומותר במיושן.

ששה דברים נאמרו באספרגוס: אין שותין אותו אלא חי ומלא, מקבלו בימין ושותהו בשמאל, ואין משיחין אחריו, ואין מפסיקין בו אלא שותהו בבת אחת, ואין מחזירין אותו אלא למי שנתנו לו. של שכר צריך שירוק אחריו, ואם לא רק אחריו לוקה, ולפיכך מימיו נזרקין בפני המלך. אבל של יין לא ירוק, ואם רק לוקה. של שכר אין סומכין לאכול אחריו מיד אלא במינו, אם הוא שכר תאנים סומכו בתאנים, ושל תמרים סומכו בתמרים. ושל יין אין סומכין אותו אלא בפת.

שלשה דברים סח סוריאלי שר הפנים לר"י בן אלישע: אל תטול חלוקך בשחרית מיד השמש ותלבש, ואל תטול ידיך ממי שלא נטל ידיו, ואל תחזיר כוס אספרגוס אלא למי שנתנו לך, שחבורת שדים ו"א מלאכי חבלה מצפין לאדם מתי יבא לאחד מדברים הללו וילכד.

שלשה דברים סח מלאך המות לרבי יהושע בן לוי: אל תטול חלוקך שחרית מיד השמש ותלבש, ואל תטול ידיך ממי שלא נטל ידיו, ואל תעמוד לפני הנשים כשחזרות מן המת, שאני מרקד ובה לפנייהן וחרבי בידי, ויש לי רשות לחבל. אם פגע בהן, יזוז ממקומו ד' אמות, אם יש נהר יעברנו, ואם יש דרך אחרת ילך בה, ואם יש שם כותל יעמוד מאחוריו, ואם לא, יחזיר פניו ויאמר 'ויאמר ה' אל השטן יגער ה' בך' וגו' עד שיעברו.

עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה: א. טעון הדחה מבפנים. ב. ושטיפה מבחוץ. ג. חי. שמוזגו במים לאחר שנתנו בכוס חי (וי"מ להביאו מן החבית לשמו). ד. מלא. וכל המברך על כוס מלא, נותנין לו נחלה בלי מצרים, וי"א שנחל שני עולמים. ה. עיטור, וי"א מעטרהו בתלמידים, וי"א בכוסות, וממלא בהם יין חי כשמגיע לברכת הארץ. ו. עיטוף, וי"א שמתעטף בטליתו, וי"א שפורס סודר על ראשו. ז. נוטלו בשתי ידיו, שנאמר 'שאו ידיכם קדש וברכו את ה'". ח. נותנו בימין. ונסתפקו אם אפשר ששמאל תסייע לימין, ומאחר שלא נפשט יעשה לחומרא. ט. מגביהו מן הקרקע טפה, שנאמר 'כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא'. י. נותן עיניו בו, כדי שלא יסיח דעתו ממנו. ויש אומרים אף משגררו במתנה לאנשי ביתו, כדי שתתברך אשתו. ולרבי יוחנן אין לנו אלא ארבעה, הדחה שטיפה חי ומלא.

דף ג"ב ע"ב

לעולא ורבי יוחנן א"צ לשגר כוס של ברכה לאשה לאחר שבעלה שתי ממנו - שאין פרי בטנה של אשה מתברך אלא מפרי בטנו של איש, שנאמר 'וברך פרי בטנך', ולא נאמר 'פרי בטנה'.

אין מסיחין על כוס של ברכה - משאחזו עד שיברך.

אין מברכין על כוס של פורענות - והוא כוס שני שהוא של זגות, שנאמר 'הכון לקראת אלקיך ישראל', וכוס זה אינו מתוקן.

י"א שהאוכל כשהוא מהלך מברך מעומד, והאוכל מעומד מברך מיושב, וכשהוא מיסב ואוכל יושב ומברך. ולהלכה בכל אופן יושב ומברך.

הדרן עלך שלשה שאכלו פרק שמיני - אלו דברים

אלו דברים שבין בית שמאי ובין בית הלל בסעודה:

א. לבית שמאי מברך בקידוש על היום ואח"כ על היין - שהיום גורם ליין שיבא, ועוד שכבר קידש היום ועדיין יין לא בא. ולבית הלל מברך על היין ואח"כ על היום, שהיין גורם לקדוש שתאמר, ועוד שברכת היין תדירה וברכת היום לא, ותדיר קודם. **והלכה כבית הלל בדין זה -** ואע"פ שכבר יצאה בת קול שהלכה כמותם בכל מקום, מימרא זו נאמרה קודם בת קול, וי"א רבי יהושע היא הסובר שאין משגיחין בבית קול.

ב. לבית שמאי נוטלין לידים ואח"כ מוזגין את הכוס ביין שבא לפני המזון - ולבית הלל מוזגין את הכוס ואח"כ נוטלין לידים.

ג. לבית שמאי מקנח ידיו במפה מנטילת מים ראשונים - ומניחה על השלחן, ומקנח בה ידיו תמיד מזוהמת התבשיל. ולבית הלל מניחה על הכסת.

ד. לבית שמאי מכבדין את הבית משיירי האוכלין, ואח"כ נוטלין מים אחרונים - ולבית הלל נוטלין לידים ואח"כ מכבדין את הבית.

ה. מי שאין לו אלא כוס אחד במוצאי שבת - מניחו עד לאחר המזון, וסודר עליו לבית שמאי נר ומזון בשמים והבדלה, ולבית הלל נר ובשמים מזון והבדלה.

ו. לבית שמאי אומרים שברא מאור האש - ולבית הלל בורא מאורי האש.

ז. אכל ושכח ולא בירך - לבית שמאי יחזור למקומו ויברך, ולבית הלל יברך במקום שזכר. **ועד מתי מברך?** עד כדי שיתעכל המזון שבמעיו.

ח. בא להן יין אחר המזון, ואין שם אלא אותו כוס - לבית שמאי מברך על היין (ושותהו). להלן נב. ואח"כ מברך על המזון (בלא כוס. שם), ולבית הלל מברך על המזון ואח"כ על היין.

אין מברכין בהבדלה על נר או בשמים של נכרים, של מתים, ושל ע"ז. ואין מברכין על הנר עד שיאיתו לאורו.

עונין אמן אחר ישראל המברך - גם אם לא שמע אלא סוף הברכה, ואין עונין אמן אחר כותי המברך עד שישמע כל הברכה, שמא בירך להר גריזים.

יום ב' פר' תרומה כ"ט שבת תש"פ

דף ג"ב ע"א

אין לו אלא כוס אחד לברכת המזון והבדלה, נחלקו בית שמאי ובית הלל בדבר: לשיטת רבי מאיר - לבית שמאי, אומר נר ומזון בשמים והבדלה, ולבית הלל נר ובשמים ומזון והבדלה. (ולדברי כשאומר הבדלה בלא ברכת המזון, לדברי הכל מקדים נר לבשמים). **לשיטת רבי יהודה -** לדברי הכל מברך על המזון תחלה ועל הבדלה בסוף, ונחלקו על המאור ועל הבשמים, שלבית שמאי אומר מאור ואחר כך בשמים, ולבית הלל בשמים ואחר כך מאור. וחולקים גם בכל הבדלה שעושה על הכוס בלא ברכת המזון.

אע"פ שלענין קידוש מקדימין לבית שמאי ברכת היום לברכת היין, בהבדלה מקדימין ברכת היין - שבכניסת היום עדיף להקדים, וביציאת היום יותר טוב לאחר, שלא יהא עליו כמשוי.

תנאים נחלקו אם לבית שמאי ברכת המזון טעונה כוס - לברייתא טעונה כוס, ולפיכך אם אין לו במוצאי שבת אלא כוס אחד מניחו לאחר המזון. ולתנא במשנה אינה טעונה, ולפיכך אם בא להם יין לאחר המזון ואין שם אלא אותו כוס, מברך על היין ושותהו, ואח"כ מברך על המזון בלא כוס.

לבית שמאי נוטלין לידים ואח"כ מוזגין את הכוס - שאם ימוזג כוס תחלה, חוששים שמא יטמאו משקין שאחורי הכוס מחמת ידיו (שהידים שניות ועושיין משקין תחילה), ויחזרו ויטמאו את הכוס (שמשקים ראשונים מטמאים כלי מדרבנן, גזרה משום משקים זב וזבה), ואסור להשתמש בכוס שאחורי טמאות, שמא יתזו

ניצוצות מתוכה על אחוריו, ויטמאו משקין שמאחוריו מחמת אחורים, ויטמאו את הידים. (אבל בלא משקין אין הידים מטמאין את הכוס, שאין ראשון עושה שני בחולין אלא ע"י משקין).

לבית הלל מוזגין כוס תחילה ואח"כ נוטלין לידים - שלדבריהם מותר להשתמש בכוס שאחוריו טמאים, שניצוצות אינן מצויים, ואם יטול ידים תחילה, חוששים שיטמאו משקין שבידיים מחמת הכוס, ויחזרו ויטמאו את הידים. (אבל הכלי עצמו אינו מטמא את הידים, שאין כלי שנטמא בולד הטומאה מטמא אדם). ומשקין שבתוך הכלי טהורים, שכלי שנטמאו אחוריו במשקין, אחוריו טמאים, תוכו ואוגנו ואזנו וידיו טהורין, ורק אם נטמא תוכו נטמא כולו. ועוד סוברים בית הלל, שגם לב"ש שחוששין לניצוצות, יותר טוב ליטול ידים לאחר מזיגת הכוס, משום 'תכף לנטילת ידים סעודה'.

דף ג"ב ע"ב

לבית שמאי מקנח ידיו ממים ראשונים במפה ומניחה על השלחן - שאם יניחה על הכסת חוששין שמא יטמאו משקין שבמפה מחמת הכסת, ויחזרו ויטמאו את הידים. (אבל לולא המשקין אין כסת מטמא את המפה או את האדם, שאין כלי שאינו אב הטומאה מטמא אדם או כלי). וכשמניחה על השלחן אין לחשוש לכלום, שאסור להשתמש בשולחן שני, גזירה משום אוכלי תרומה.

ולבית הלל מניחה על הכסת - שלדבריהם מותר להשתמש בשולחן שני, שאוכלי תרומה זריזין הן, ואם יניחה על השלחן חוששין שיטמאו משקים שבמפה מחמת השולחן, ויחזרו ויטמאו את האוכלין. (אבל בלא משקין אין השולחן מטמא את האוכלין, שאין שני עושה שלישי בחולין אלא ע"י משקין). ועדיף לבית הלל לחשוש על טומאת אוכלין שיש להם עיקר מן התורה, מלחשוש על הידים שאין להם עיקר טומאה מן התורה.

לבית שמאי מכבדין את הבית ואח"כ נוטלין לידים - שאם יטול ידים תחלה מפסיד את האוכלין, שמים אחרונים נתזין עליהם ונמאסים. והשמש לא ידע ליטול רק פירורים שיש בהם כזית שלא יפסדו (שאלו שאין בהם כזית מותר לאבדן). כי מותר להשתמש בשמש עם הארץ. ולבית הלל נוטלים ידים תחילה, שאסור להשתמש בשמש עם הארץ, ומאחר שתלמיד חכם הוא, נוטל פירורין שיש בהן כזית ומניח פירורין שאין בהן כזית. **בכל הפרק הלכה כבית הלל -** חוץ מבדין זה שהלכה כבית שמאי. ויש מחליפין השיטה בדין זה, ולדבריהם גם כאן הלכה כבית הלל.

פירורין שאין בהם כזית - מותר לאבדן ביד.

מי שאין לו אלא כוס אחד לברכת המזון והבדלה, נחלקו בית שמאי ובית הלל בדבר: לשיטת רבי מאיר - לבית שמאי אומר נר ומזון בשמים והבדלה, ולבית הלל נר ובשמים ומזון והבדלה. ולדברי כשאומר הבדלה בלא ברכת המזון, לדברי הכל מקדים נר לבשמים. **ולשיטת רבי יהודה -** לדברי הכל מברך על המזון תחלה ועל הבדלה בסוף, ונחלקו על מאור ובשמים, שלבית שמאי אומר מאור ואחר כך בשמים, ולבית הלל בשמים ואחר כך מאור. וחולקים גם כשמבדיל על הכוס בלא ברכת המזון אם נר קודם או בשמים. ונהגו העם כבית הלל אליבא דרבי יהודה להקדים בשמים למאור.

לבית שמאי אומרים 'שברא מאור האש' ולבית הלל 'בורא מאורי האש' - למסקנת הגמרא לדברי הכל אין חילוק בין לשון 'ברא' ללשון 'בורא', ששניהם משמשים בלשון עבר. והמחלוקת היא שלב"ש אומרים 'מאור', שאין באש אלא אור אחד, ולבית הלל אומרים 'מאורי', שהרבה מאורות יש באור.

אין מברכין על נר ובשמים של מסיבת נכרים - שסתם מסיבת נכרים לע"ז.

יום ג' פר' תרומה ל' שבת תש"פ

דף ג"ב ע"א

אור ששבת ממלאכת עבירה מברכין עליו - אע"פ שלא שבת ממלאכה של היתר, כגון אור של חיה ושל חולה. ואם לא שבת ממלאכת עבירה, אין מברכין עליו.

עשית שהדליקה מערב שבת והיתה דולקת והולכת כל היום כולו - למוצאי שבת מברכין עליה.

נכרי שהדליק מישראל משחשכה מוצאי שבת, וישראל שהדליק מנכרי מברכין עליו - ואע"פ שיש באור שני מאור הראשון, מברך על תוספת אור של היתר. אבל נכרי שהדליק מנכרי אין מברכין עליו, גזירה משום נכרי ראשון ועמוד ראשון.

המוציא שלהבת לרשות הרבים - שמשח שמן על חרס שאין בה שיעור והדליקה, חייב. ואין אומרים מה שעקר לא הניח ומה שהניח לא עקר, שאע"פ שניתוסף בה אור, יש בה גם מאור ראשון.

היה מהלך חוץ לכרך וראה אור - אם רוב נכרים אינו מברך, אם רוב ישראל או מחצה על מחצה, מברך.

היה מהלך חוץ לכרך וראה תינוק ואבוקה בידו - בודק אחריו, אם ישראל הוא מברך, ואם נכרי הוא אינו מברך. ואם גדול הוא, והיה סמוך לשקיעת החמה, וודאי נכרי הוא ואינו מברך, שישראל לא היה ממהר סמוך לחשכה מיד לאחוז האור בידו.

הלך חוץ לכרך וראה אור - אם עבה כפי הכבשן, מברך עליו, שוודאי נעשית להשתמש. ואם לאו אינו מברך עליו, שלא נעשית לאורה אלא לבשל, ואין מברכין אלא על אור שנעשה להאיר.

אור של כבשן - בתחילה אין מברכין עליו, שאינו עשוי להאיר. ובסוף מברכין עליו, שלאחר שנשרפו האבנים רובן מדליקין אור גדול מלמעלה למרק שרפת האבנים, ומשתמשין בו גם לאורה.

פרק תשיעי - הרואה

הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל אומר: ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה. מקום שנעקרה ממנו ע"ז אומר: ברוך שעקר עבודה זרה מארצנו. על זיקין, זועות, רעמים, רוחות וברקים (מבואר להלן נח): אומר: ברוך שכחו וגבורתו מלא עולם. על הרים וגבעות ימים נהרות ומדברות אומר: ברוך עושה בראשית. לרבי יהודה הרואה את הים הגדול לפרקים, אומר: ברוך שעשה את הים הגדול.

על גשמים ובשורות טובות אומר: ברוך הטוב והמטיב. על בשורות רעות אומר: ברוך דיין האמת. בנה בית חדש וקנה כלים חדשים, אומר: ברוך שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה.

מברך על הרעה מעין על הטובה (דיין האמת), ועל הטובה מעין על הרעה (הטוב והמטיב).

הצועק לשעבר הרי זו תפלת שוא - כגון שאשתו מעוברת ואומר יהי רצון שתלד זכר, או שבא בדרך ושמע קול צוחה בעיר, ואומר יהי רצון שלא תהא בתוך בית.

הנכנס לדרך - לתנא קמא מתפלל שנים, אחת בכניסתו ואחת ביציאתו. ולבן עזאי ארבע, שנים בכניסתו ושנים ביציאתו, שנותן הודאה על העבר וצועק על העתיד.

חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה - שנאמר ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, בשני יצריך, 'ובכל נפשך' אפילו נוטל את נפשך, 'ובכל מאדך' בכל ממונך, ד"א בכל מדה ומדה שמוודד לך הוי מודה לו.

לא יקל אדם ראשו כנגד שער המזרח - שמכוון כנגד קודש הקדשים. ולא יכנס להר הבית במקלו במגעלו בפונדתו ובאבק שעל רגליו, ולא יעשנו קפנדריא, ורקיקה מקל וחומר.

כל חותמי ברכות שבמקדש היו אומרים 'עד העולם' - משקלקלו הצדוקים ואמרו אין עולם אלא אחד, התקינו לומר 'מן העולם ועד העולם'.

עוד התקינו שישראל אדם שלום חברו בשם - ואין אומרים שמזלזל בכבודו של מקום בשביל כבוד הבריות להוציא שם שמים עליו. ולמדהוהו מבועז שאמר 'ה' עמכם, ומהמלאך שאמר לגדעון ה' עמך גבור החיל. ואומר 'אל תבוז כי זקנה אמך', ואומר עת לעשות לה' הפרו תורתך, שפעמים שמבטלים דברי תורה כדי לעשות לה', כך גם המתכוין לשאול לשלום חברו זה רצונו של מקום, ועושה דבר הנראה אסור. ורבי נתן דרש 'הפרו תורתך' משום 'עת לעשות לה'.

מקום שנעשה בו נס לרבים - כולם מברכים שם ברוך שעשה נסים לאבותינו במקום הזה. מקום שנעשה בו נס ליחיד, זה שנעשה לו נס מברך שם ברוך שעשה לי נס במקום הזה. מר בריה דרבינא נעשה לו נס עם גמל ובערבות, בערבות בירך 'ברוך שעשה לי נס בערבות ובגמל', ובמקום הגמל בירך 'ברוך שעשה לי נס בגמל ובערבות'.

הרואה מקום שעברו ישראל בים סוף, מקום שעברו בירדן בימי יהושע, מעברות נחלי ארנון, אבני אלגביש במורד בית חורון, ואבן שביקש עוג מלך הבשן לזרוק על ישראל, ואבן שישב עליה משה כשנלחם יהושע בעמלק, ואשתו של לוט, וחומת יריחו שנבלעה במקומה - על כולן צריך שיתן הודאה ושבח לפני המקום.

מה הן מעברות נחלי ארנון? שני מצורעים 'את והב' הלכו בסוף המחנה, וראו דם האמוריים יוצא מבין שני הרים שנדבקו ע"י הארון שהלך לפני ישראל, ונשפך לנחלי ארנון, ואמרו לישראל, ואמרו שירה.

אבני אלגביש - הן אבנים שעמדו על גב איש זה משה, שלאחר הברד לא נתן ארצה. וירדו על גב איש זה יהושע, שהשליכן ה' במורד בית חורון.

אבן שביקש עוג לזרוק על ישראל - שעקר הר של שלש פרסאות ונתנה על ראשו, נקבה נמלים ונפלה על צווארו, ונמשכו שיניו ולא היה יכול להוציאה. קפץ משה שהיה גבוה י' אמות לעשר אמות גובה, והכה עם גרזן של י' אמות בקרסולו והרגו.

על לוט ועל אשתו מברכים שנים - על אשתו אומר ברוך דיין האמת, ועל לוט אומר ברוך זוכר את הצדיקים.

אפילו בשעת כעסו של הקב"ה - זוכר את הצדיקים.

חומת יריחו נבלעה - ולמה נאמר בה נפילה, שרוחבה וגובהה שווים, ואין נפילה ניכרת בה, והבליעה היא דרך נפילתה.

ארבעה צריכין להודות: א. יורדי הים - שנאמר יורדי הים באניות וגו' ויצעקו אל ה' וגו' יקם סערה לדממה וגו' יודו לה' חסדו. ב. הולכי מדברות - שנאמר תעו במדבר בשימונן דרך וגו' ויצעקו אל ה' וגו' וידריכם בדרך ישרה וגו' יודו לה' חסדו. ג. חולה שנתרפא - שנאמר אולים מדרך פשעם וגו' כל אכל תתעב נפשם וגו' ויצעקו אל ה' וגו' ישלח דברו וירפאם וגו' יודו לה' חסדו. ד. היה חבוש בבית האסורין ויצא - שנאמר ישיב חשך וצלמות וגו' ויצעקו אל ה' וגו' ויציאם מחשך וצלמות וגו' יודו לה' חסדו.

ומברך 'ברוך גומל חסדים טובים'. וצריך להודות בפני עשרה, שנאמר וירוממוהו בקהל עם וגו'. למר זוטרא שנים מהם יהיו תלמידי חכמים, שנאמר 'במושבו זקנים

אור של תנור ושל כירים - בתחילה אין מברכין עליו, שאינו עשוי להאיר. ובסוף מברכין עליו, שלאחר שהוסק התנור והפת בתוכה, מדליקין קסמין דקין בפיו להאיר.

אור של בית הכנסת ובית המדרש - אם אין שם אדם חשוב, הדליקוהו להאיר ומברכין עליו. ואם יש שם אדם חשוב, לא הדליקוהו אלא לכבודו ואין מברכין עליו. ואם יש שם שמש שאוכל שם, ואין לבנה שיוכל לאכול לאורה, אפילו יש שם אדם חשוב מברכין עליו, שגם להאיר עשויה שיאכל החזן לאורה. אבל אם יש לבנה ויכול לאכול לאורה, אין מברכין עליו.

היו יושבין בבית המדרש והביאו אור לפניהם - לבית שמאי כל אחד מברך לעצמו מפני ביטול בית המדרש, שאם אחד יברך לכולם, צריכים לשתוק מגרסתם כדי שיתכוננו כולם וישמעו אליו ויענו אמן. ולבית הלל אחד מברך לכולן, משום 'ברוב עם הדרת מלך'.

של בית רבן גמליאל לא היו אומרים מרפא בבית המדרש לאדם המתעטש - מפני בטול בית המדרש.

אין מברכין על נר ובשמים של מתים - שהנר עשוי לכבוד, והבשמים להעביר את הריח.

כל מת שהוא חשוב להוציא לפניו נר ביום - אם הוציאו בלילה במוצאי שבת לקבורה, אין מברכין על אותו נר, שלכבוד הוא עשוי ולא להאיר. וכל שאינו חשוב להוציא נר לפניו ביום אלא בלילה, מברכין עליו.

בשמים של בית הכסא ושמן מבושם העשוי להעביר את הזוהמא - אין מברכין עליו, שאינו עשוי להריח.

הנכנס לחנותו של בשם והריח ריח - אפילו ישב שם כל היום, אינו מברך אלא פעם אחד. וכנס ויצא וכנס ויצא, מברך על כל פעם ופעם. ומברכין עליו לפי שעשוי לריח, שרוצה הבשם שבני אדם יריחו ויבואו לקנות.

המהלך חוץ לדרך והריח ריח - אם רוב נכרים אינו מברך, אם רוב ישראל מברך. ולרבי יוסי גם ברוב ישראל אינו מברך, שמיעוט בנות ישראל מקטרות לכשפים, ומיעוטן מגמרים את הכלים, נמצא שהרוב אינו עשוי לריח.

המהלך בערבי שבתות בטבריא ובמוצאי שבתות בצפורי והריח ריח - אינו מברך, שחזקתו עשוי לגמר בו את הכלים.

היה מהלך בשוק של ע"ז ונתרצה להריח - הרי זה חוטא.

אין מברכין על הנר עד שיאיתו לאורו - לרבי יהודה בשם רב א"צ שיאיתו ממש, אלא שיהא ראוי ליהנות ממנו לעומדים סמוך לו, ואז מברכים עליו גם הרחוקים, ובלבד שיראוהו. ולשיטת רבא צריך שיאיתו ממש. וכמה? י"א כדי שיכיר בין איסר לפונדיון, וי"א כדי שיכיר בין משקל 'מלוזמא' של טבריא לזו של צפורי.

היתה לו נר טמונה בחיקו או בעששית, או שראה שלהבת ולא נשתמש לאורה, כגון שדועכת והולכת, או שנשתמש לאורה ולא ראה שלהבת, כגון שהיתה בקרו זוית - אינו מברך, עד שיראה שלהבת וישתמש לאורה.

גחלים לוחשות - מברכין עליהן. עוממות אין מברכין עליהן. וכל שאילו מכניס לתוכן קיסם ודולקת מאליה, הרי הן לוחשות.

אם אין לו אור במוצאי שבת - אין צריך לחזר אחריו כדרך שמחזרים על המצוות.

מי שאכל ושכח ולא בירך במקומו - לבית שמאי יחזור למקומו ויברך, ולבית הלל מברך במקום שנזכר. ואם היה מזיד, לדברי הכל יחזור למקומו ויברך. תלמיד אחד שכח ולא בירך במקומו, והחמיר על עצמו לחזור, ומצא ארנקי של זהב. ותלמיד אחר היה מזיד בירך במקום שנזכר, ואכלו ארי.

רבה בר בר חנה שכח לברך במקומו, ואמר לחבורתו ששכח יונה של זהב, וחזר למקומו וברך - ומצא יונה של זהב. ולמה יונה? שכנסת ישראל נמשלה ליונה, שנאמר 'כנפי יונה נחפה בכסף ואברותיה בירקרק חרוץ', מה יונה אינה ניצולת אלא בכנפיה אף ישראל אין ניצולין אלא במצות.

יכול לברך ברכת המזון עד שיתעכל המזון במעינו. וכמה שיעור עיכול? לרבי יוחנן כל זמן שאינו רעב, ולריש לקיש, באכילה מועטת כל זמן שיצא מחמת אכילתו, ובאכילה מרובה כדי להלך ארבע מילין.

השומע שרוצה לצאת מברכת המברך ולאכול עמו - צריך לשמוע את כל הברכה. ומי שאינו אוכל עמו, אע"פ ששמע מקצת הברכה, עונה אמן.

י"א שהמברך בעצמו עדיף מן השומע ברכה מחבירו ועונה אמן - וממהרין ליתן שכר למברך יותר מן העונה אמן. וי"א שגדול העונה אמן יותר מן המברך.

אחר הכל עונין אמן חוץ מתינוקות של בית רבן - שאין מתכוונים לברך אלא להתלמד. וכשאומרים ההפטרע ומברכין בתורה ובנביא, עונים אחריהן אמן.

שמן שהיו רגילין להביא בסוף הסעודה לסוך את הידים אחר מים אחרונים להעביר את זוהמתן - י"א שמעכב את הברכה, שאסור לזמן עד שיובא, וכן מעכב ברכות כל דבר הבא בקנוח סעודה, שמותר לאכול בלא ברכה עד שיסכוהו. וכה דרש רבי זוהמאי: כשם שמזוהם פסול לעבודה, כך ידים מזוהמות פסולות לברכה. ויש שדרשו 'התקדשתם' אלו מים ראשונים, 'הייתם קדשים' אלו מים אחרונים, 'כי קדוש' זה שמן, 'אני' זו ברכה. וי"א שהשמן אינו מעכב את הברכה. וי"א שרק שמן טוב שיש בו בשמים, מעכב למי שרגיל בו.

יהללוהו, והקשו עליו שא"כ צריך עשרה ועוד שני תלמידי חכמים.

רב יהודה חלה ונתרפא - אמר לו רב חנא בגדתאה בפני עשרה 'בריך רחמנא דיחבך ניהלן ולא יהבך לעפרא', וענה אמן, ופטרו מלהודות.

שלשה צריכין שימור: חולה, חתן, וכלה. וי"א חולה, חיה, חתן וכלה. וי"א גם אבל, וי"א גם תלמידי חכמים בלילה.

יום ה' פר' תרומה ב' אדר תש"פ

דף נ"ה ע"א

שלשה דברים המאריך בהן מאריך ימיו ושנותיו - א. המאריך בתפילתו - ואינו מעיין בה, אלא שמרבה ברחמים. אבל אם מעיין בה, שאומר בלבו שתיעשה בקשתו לפי שהתפלל בכוונה. בא לידי כאב לב. ב. המאריך על שלחנו - שמה בתוך כך יבוא עני ויתן לו מסעודתו, והוא מכפר עליו. ג. המאריך בבית הכסא - ואינו תולה עצמו. אבל אם תולה עצמו, נקביו נפתחין יותר מדאי ובא לידי תחתונות.

שלשה דברים מזכירים עונותיו של אדם, שעל ידיהן מפשפשים למעלה במעשיו, לומר בוטח זה בזכותו. ואלו הן: קיר נטוי, עיני תפלה, ומוסר דין על חבירו לשמים.

פתח הכתוב במזבח וסיים בשולחן - שכל זמן שביית המקדש קיים מזבח מכפר על ישראל, ועכשיו שלחנו של אדם מכפר עליו.

עשרה דברים מביאין את האדם לתחתונות: האוכל עלי קנים, עלי גפנים, לולבי גפנים, מוריגי בהמה (בשר שבבהמה שאינו חלק ודומה למורג חרוץ), שדרו של דג, דג מליח שאינו מבושל כל צרכו, והשוטה שמרי יין, והמקנח בסיד, ובחריטת, והמקנח בצרור שקנח בו חברו. וי"א גם התולה עצמו בבית הכסא יותר מדאי.

פניו של רבי יהודה ברבי אלעאי היו דומים למגדלי חזירים ולמלוי ברבית - שכ"ד בתי כסאות היו לו בדרך מבית לבית המדרש, ובדק עצמו ככולו.

שלשה דברים מקצרים ימיו ושנותיו של אדם: מי שנותנין לו ספר תורה לקרות ואינו קורא, כוס של ברכה לברך ואינו מברך, והמנהיג עצמו ברבנות. יוסף מת קודם לאחיו מפני שהנהיג עצמו ברבנות.

שלשה צריכים רחמים: מלך טוב, שנה טובה, וחלום טוב.

שלשה דברים מכריז עליהם הקב"ה בעצמו: רעב, שובע, ופרנס טוב.

אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אם נמלכים בצבור - שהקב"ה לא רצה למנות את בצלאל על המשכן עד שנמלך במשה ובישראל.

בצלאל על שם חכמתו נקרא - שהוכיח למשה שצריך לבנות משכן תחילה, שאם לא כן להיכן יניכס כלים, ואמר לו משה בצל קל היית, שכך אמר לו הקב"ה. ויודע היה בצלאל לצרף אותיות שנבראו בהן שמים וארץ.

אין הקב"ה נותן חכמה - אלא למי שיש בו חכמה.

מאמרים בענין חלומות: א. כל חלומות יראה אדם, ולא יראה ששרוי בתענית.

ב. חלום שלא פתרוהו כאיגרת שלא נקראת, שכל החלומות הולכין אחר הפתרון.

ג. לא חלום טוב מתקיים כולו, ולא חלום רע מתקיים כולו. **ד. חלום רע עדיף מחלום טוב,** שמביא את האדם לידי תשובה. **ה. חלום רע דיו עצבוננו,** שמה שאדם מתעצב עליו מבטל את החלום. וחלום טוב, דיו שמחתו. וגם רב יוסף שהיה מאור עינים, הייתה שמחתו על חלום טוב מבטלו. **ו. חלום רע קשה לגוף האדם יותר ממלקות,** לפי שדואג ממנו. **ז. כשם שאי אפשר לבר בלא תבן כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים.** חלום אף על פי שמקצתו מתקיים, כולו אינו מתקיים, כמו ביוסף שראה שמש וירח וכבר נפטרה אמו.

דף נ"ה ע"ב

יצפה אדם לחלום טוב עד כ"ב שנה - שיוסף חלם בן י"ז שנים, ונתקיימה כשהיה בן ל"ט.

לאדם טוב מראין חלום רע (כגירסת רש"י) - כדי שידאג ולא יחטא, ושיכפר לו עצבוננו. ולא הוא עצמו רואה, אלא שאחרים רואים עליו. והוא עצמו רואה ואינו יודע מה רואה. ולאדם רע מראין חלום טוב, כדי לשמחו שיאכל עולמו. כל שנותיו של דוד לא ראה חלום טוב, וכל שנותיו של אחיתופל לא ראה חלום רע.

לא תאנה אליך רעה - שלא יבהילוך לא חלומות רעים ולא הרהורים רעים. **ונגע לא יקרב באהלך** - שלא תמצא אשתך ספק נדה כשאתה בא מן הדרך.

הלן שבעה ימים בלא חלום - נקרא רע, שנאמר **וְשָׁבַע ילֵן בֵּל יִפְקֵד רַע**, אל תקרי **שָׁבַע** אלא **שָׁבַע**.

ראה חלום ונפשו עגומה וטיבנו בפני שלשה - שיאמר להם 'חלמא טבא חזאי', ומשיבין לו 'טבא הוא וטבא ליהוי רחמנא לשוייה לטב, שבע זימנין לגזרו עלך מן שמיא לדחוי טבא, ויהוי טבא'. ויאמרו שלש הפוכות: הפכת מספדי וגו', אז תשמח בתולה וגו' והפכתי אבלם לששון וגו', ולא אבה ה' אלקיך לשמע אל בלעם ויהפך וגו'. שלש פדיות: פדה בשלום נפשי וגו' ופדויי ה' ישבון וגו' ויאמר העם אל שאול היונתן ימות וגו' ויפדו העם את יונתן. שלש שלומות: בורא גיב שפתים שלום שלום לרחוק וגו', ורוח לבשה את עמשי וגו' ואמרתם כה לחי ואתה שלום וביתך שלום וגו'.

ו. הרואה חלום ולא ידע מה ראה - יעמוד נגד הכהנים וזימן שפורסים את ידיהם, ויאמר: רבוש"ע אני שלך וחלומתי שלך, חלום חלמתי ואינו יודע מה הוא, בין שחלמתי אני לעצמי ובין שחלמו לי חברי, ובין שחלמתי על אחים, אם טובים הם חזקם ואמצם כחלומותיו של יוסף, ואם צריכים רפואה רפאים כמי מרה על ידי משה רבינו, וכמרים מצרעתה, וכחזקיה מחליו, וכמי יריחו על ידי אלישע, וכשם

שהפכת קללת בלעם הרשע לברכה, כן הפוך כל חלומותי עלי לטובה. ויסיים עם הכהנים כדי שיענו הציבור אמן אחריו. הקדים וסיים לפני הכהנים (ע"פ ב"ח בסימן ק"ל), יאמר: אדיר במרום שוכן בגבורה אתה שלום ושמוך שלום, יהי רצון מלפניך שתשים עלינו שלום.

הנכנס לעיר וירא מעיין הרע - יתפוס אגודל של ידו הימנית ביד שמאל, ואגודל של שמאלית ביד ימין, ויאמר כך: אנא פלוני בר פלוני מרעא דיוסף קאתינא דלא שלטא ביה עינא בישא, שנאמר בן פרת יוסף בן פרת עלי עין וגו', אל תקרי עלי עין אלא עולי עין. וי"א שנאמר 'ידגו לרב בקרב הארץ', מה דגים שבים מים מכסים עליהם ואין עין רעה שולטת בהם, אף זרעו של יוסף אין עין רעה שולטת בהם. ואם ירא מעיין הרע שלו, יסתכל על דופן נחירו השמאלית.

מי שחלה - ביום ראשון לא יגלה לבני אדם, שלא ירע מזלו. מכאן ואילך יגלה. כשחלה רבא הזהיר למשמשו שביום ראשון לא יגלה, מכאן ואילך יכריז שרבא חלה, שהאזהבו יתפלל עליו, והשונוא ישמח, ונאמר 'בנפל אויבך אל תשמח ובכשלו אל יגל לבך פן יראה ה' ורע בעיניו והשיב מעליו אפו'.

כשראה שמואל חלום רע - אמר 'וחלומות השוא ידברו', וכשראה חלום טוב אמר וכי החלומות השוא ידברו, הלא נאמר 'בחלום אדבר בו'. רבא מיישב סתירת הכתובים שכאן ע"י מלאך וכאן ע"י שד.

כ"ד פותרי חלומות היו בירושלים - רב בנאה הלך אצל כולם לפתור חלומו, ומה שפתר לו זה לא פתר לו זה, וכולם נתקיימו בו, לקיים מה שנאמר כל החלומות הולכים אחר הפה. והיכן נאמר? 'ויהי כאשר פתר לנו כן היה'. ודוקא כשפותר מעיין חלומו, שנאמר 'איש כחלמו פתר'.

השכים ונפל לו פסוק לתוך פיו - הרי זו נבואה קטנה.

שלשה חלומות מתקיימין: חלום של שחרית, וחלום שחלם לו חברו, וחלום שנפתר בתוך חלום. וי"א אף חלום שנשנה, שנאמר 'ועל השנות החלום'.

אין מראין לאדם אלא מהרהורי לבו - תדע, שאין מראים לאדם דקל של זהב ולא פיל שנכנס לחור של מוחט.

יום ו' פר' תרומה ג' אדר תש"פ

דף נ"ו ע"א

בר הדיא היה פותר חלומות - מי שנתן לו שכר פתרו לטוב, ומי שלא נתן לו פתרו לרע. אביי ורבא ראו דברים רבים בחלום, לאביי ששילם לו פתרו ככולן לטוב, ולרבא שלא שילם פתרו לרע, ולאחר שנתן לו שכר פתרו לו שאר דברים לטוב. כשנפל ספרו ראה רבא שכתוב בו 'כל החלומות הולכין אחר הפה', מחל לו על כולן חוץ מאשתו שמתה ע"י פתרונו, וקללו, גלה לבין הרומיים כדי שיתכפר עוונו, ולא הועיל לו, שהרגוהו במיתה משונה ונחתך גופו וראשו.

'בניך ובנותיך נתונים לעם אחר' - זו אשת האב.

קללת חכם אפילו בחינם היא באה - וק"ו כשמקללו בדין.

דף נ"ו ע"ב

הרואה באר בחלום: לרבי חנינא רואה שלום, לרבי נתן מצא תורה, ולרבא מצא חיים.

שלוש חלומות המבשרים שלום: נהר, צפור, וקדרה שאין בה בשר.

הרואה בחלום נהר - ישכים ויאמר 'הנני נטה אליה כנהר שלום', קודם שיקדמנו הפסוק 'כי יבא כנהר צר'. **צפור** - ישכים ויאמר 'כצפרים עפות כן יגו' וגו', קודם שיקדמנו 'כצפור נודדת מן קנה'. **קדרה** - ישכים ויאמר 'ה' תשפת שלום לנו', קודם שיקדמנו 'שפת הסיר שפת'. **ענבים** - ישכים ויאמר 'כענבים במדבר', קודם שיקדמנו 'ענבמו ענבי רוש'. **הר** - ישכים ויאמר 'מה נאוו על ההרים רגלי מבשר', קודם שיקדמנו 'על ההרים אשא בכי ונהי'. **שופר** - ישכים ויאמר 'והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול', קודם שיקדמנו 'תקעו שופר בגבעה'. **כלב** - ישכים ויאמר 'ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו', קודם שיקדמנו 'הכלבים עזי נפש'. **ארי** - ישכים ויאמר 'אריה שאג מי לא יירא', קודם שיקדמנו 'עלה אריה מסבכו'. **תגלחת** - ישכים ויאמר 'ויגלח ויחלף שמלותיו', קודם שיקדמנו 'אם גלחתי וסר ממני כחי'. **באר** - ישכים ויאמר 'באר מים חיים', קודם שיקדמנו 'כהקיר ביר מימיה'. **קנה** - ישכים ויאמר 'קנה רצוץ לא ישבור', קודם שיקדמנו 'הנה בטחת לך על משענת הקנה הרצוץ'. **שור** - ישכים ויאמר 'ככור שורו הדר לו', קודם שיקדמנו 'כי יגח שור את איש'.

הרואה קנה בחלום - יצפה לחכמה, קנים יצפה לבינה.

דלעת, קורא (רך שבענפי הדקל), שעוה, וקנה - טובים לחלום. ואין מראין דלועין אלא למי שהוא ירא שמים בכל כחו.

חמשה דברים נאמרו בשור - האוכל מבשרו בחלום, מתעשר. נגחו יהיו לו בנים שמנגחים בתורה. נשכו, יסורין באים עליו. בעטו, דרך רחוקה נזדמנה לו. רכב על השור, עולה לגדולה. רכב השור עליו, מת.

הרואה בחלום חמור - יצפה לישועה. **חתול** - במקום שקורין לה 'שונרא' נעשית לו שירה נאה, 'שינרא' נעשה לו שינוי רע. **ענבים** - לבנות יפות בכל זמן. שחורות, בזמנן יפות שלא בזמנן רעות. **סוס לבן** - בכל אופן יפה לו, סוס אדום, בנחת יפה ברדוף קשה. **ישמעאל בן אברהם** - תפלתו נשמעת. אבל ישמעאל בעלמא לא. **גמל** - מיתה נקנסה לו מן השמים והצילוהו ממנה. **פינחס** - פלא נעשה לו. **פיל** - אם יש לו אוכף על גביו, פלאות נעשו לו. ראה פילים, פלאי פלאות נעשו לו. ואם אין לו אוכף, אין יפה לו. שכל מיני חיות יפין לחלום חוץ מן הפיל והקוף.

עיצוב ועיבוד: ג' יוליה 126-278 0527